

RATUJMY OPUSZCZONĄ NARODOWĄ NEKROPOLIĘ !!!

Na zabytkowym cmentarzu Montmartre w Paryżu znajduje się wiele starych polskich grobów. Jedna z cmentarnych alei została nawet nazwana „*Avenue des Polonais*” (Aleja Polaków). Przy niej znajdują się cztery zbiorowe groby kryjące szczątki polskich emigrantów - weteranów walk o niepodległość Polski. Spoczywają tu snem wiecznym weterani wojny polsko-rosyjskiej z 1792 r.; uczestnicy Powstania Kościuszkowskiego z 1794; wojen napoleońskich; Powstania Listopadowego 1830-31; powstania chłopskiego ks. Piotra Ściegiennego z 1844, Powstania Krakowskiego z 1846 i Wiosny Ludów 1848-49. Wśród pochowanych tutaj weteranów są oficerowie wysokich rang (nawet ze szlifami generalskimi); 21 kawalerów orderu *Virtuti Militari* i 7 kawalerów francuskiej Legii Honorowej; uczestnicy Nocy Listopadowej z 29/30.XI.1830; członkowie powstańczego Rządu Narodowego z lat 1830-31; kapelani wojskowi powstańczych oddziałów; działacze polskiego życia politycznego i kulturalnego Wielkiej Emigracji.

Na tym niewielkim skrawku „polskiej” ziemi o powierzchni niecałych 20 metrów kwadratowych spoczywa w czterech zbiorowych grobach ponad 60 osób! Na każdym grobie stoją wykute w piaskowcu pomniki. Pierwszy z nich, zwany *Grobem Członków Rządu Narodowego*, przypomina pogrzebowy katafalk z kamienną trumną na szczycie. Drugi o nazwie *Exules Poloni Memoriae Suorum* („Wygnańcy Polscy Pamięci Swoich”) podobny jest do małej antycznej świątyni z wysokimi kolumnami. Trzeci zaś, zwany *Grobem Towarzystwa Demokratycznego Polskiego* to pochylona tumba zwieńczona symbolicznie złamaną kolumną. Na czwartym grobie ustawiono charakterystyczny kamienny ostrosłup z wykutymi na jego płaszczyznach nazwiskami zmarłych polskich weteranów, m. in. księcia Józefa J. Giedroycia - naczelnika powstania na Litwie w 1831.

Niestety, obecny wygląd grobowców jest w opłakanym stanie. Skutkiem upływu czasu, jak i chemicznego zanieczyszczenia powietrza, pomniki nagrobne są mocno zniszczone. Wykonane z piaskowca elementy sypią się i rozpadają. Kilku tablic nagrobnych nie da się już odczytać; kolumny pękają i odpadają kawałkami. Gruba warstwa mchów i porostów pokrywająca grobowce zdaje się świadczyć o ich zupełnym opuszczeniu i zapomnieniu. Jednak tak nie jest. O grobach tych pamięta **Towarzystwo Opieki nad Polskimi Zabytkami i Grobami Historycznymi we Francji**, którego siedziba znajduje się w Bibliotece Polskiej w Paryżu na wyspie Św. Ludwika. Jest to

społeczna, niedochodowa organizacja, której roczny budżet jest tak mały, że nie wystarcza nawet na odrestaurowanie jednego grobu. Sytuacja jest groźna, bowiem administracja cmentarza Montmartre, nie zważając na wieczyste koncesje grobowych działek, wywłaszcza je w wypadku zaniedbania. Po dokonaniu aktu wywłaszczenia, grób jest niszczone i opróżniany, a odzyskaną w ten sposób działkę wystawia się na sprzedaż. Czy możemy do tego dopuścić?

Grób Członków Rządu Narodowego /fot. Teofil Lachowicz/

Tą bulwersującą sprawą zainteresowało się Stowarzyszenie Weteranów Armii Polskiej w Ameryce. Weterani polscy z II wojny światowej, żyjący na wolnej ziemi amerykańskiej doskonale rozumieją gorycz żołnierskiej, emigracyjnej tułaczki w imię wierności niepodległościowym ideałom. Dzięki temu złączeni są silnymi duchowymi więzami z ich poprzednikami - weteranami polskich powstań narodowo-wyzwoleńczych z XIX wieku, spoczywającymi na paryskim cmentarzu Montmartre. Ich zbiorowe groby uważają za polskie narodowe sanktuarium, które jako symbol naszego umiłowania wolności i niepodległości musi być zachowane dla następnych pokoleń Polaków. Niech ich wizyty na cmentarzu Montmartre będą lekcją dumy i patriotyzmu, a nie zażenowania i wstydu.

Pamiętajmy, że cmentarz Montmartre jest codziennie odwiedzany przez turystów z całego świata, bowiem na tej znanej nekropolii pochowani są wybitni przedstawiciele światowej kultury: Hector Berlioz, Dalida, Edgar Degas, Aleksander Dumas - syn, Karol Fourier, Heinrich Heine, Vaslav Nijinski, Jacques Offenbach, Juliusz Słowacki, Stendhal, Emil Zola. Turyści, którzy zwiedzają cmentarz Montmartre przemierzają również „Avenue des Polonais. Przykro pisać, że właśnie przy tej alei stoją opuszczone i zaniedbane groby polskich bohaterów narodowych. Jakże to nam wystawia świadectwo w oczach obcokrajowców nietrudno się domyśleć.

Z tych powodów **Fundacja Stowarzyszenia Weteranów Armii Polskiej w Ameryce** ogłasza zbiórkę pieniężną na odrestaurowanie czterech zbiorowych grobów

polskich weteranów na paryskim cmentarzu Montmartre. Donacje będą gromadzone na odrębnym subkoncie Fundacji SWAP, z którego po zebraniu znaczącej kwoty, zostanie ona przesłana do Paryża na konto bankowe *Towarzystwa Opieki nad Polskimi Zabytkami i Grobami Historycznymi we Francji*. Przyjęcie takiej procedury uprości zbiórkę pieniężną i pozwoli uniknąć wydatków związanych z indywidualnym transferem pieniędzy do Francji. Donacje na w/w cel przekazane za pośrednictwem Fundacji S.W.A.P. będzie można odpisać sobie od podatków. Każdy donator otrzyma w tym celu stosowne zaświadczenie. Czeki z donacjami prosimy wystawiać na: „*P.A.V.A. Foundation, Inc.*” z dopiskiem „*Groby w Paryżu*” i przesłać na adres:

**Polish Army Veterans Ass'n of America
119 East 15th Street
New York, NY 10003**

Kontakt: tel: 212-358-0306; fax: 212-982-2755; e-mail: info@pava-swap.org

Imienne wykazy ofiarodawców ogłaszane będą na łamach miesięcznika „Weteran” wydawanego przez Zarząd Główny SWAP w Nowym Jorku. Dla osób mieszkających w innych krajach wygodniej będzie przesyłać donacje bezpośrednio na konto *Towarzystwa Opieki nad Polskimi Zabytkami i Grobami Historycznymi we Francji*. Jego adres jest następujący:

**STE PROTEC SOUV TOMBEAUX
HIST POLONAIS FRCE
6 QUAI D`ORLEANS
75004 PARIS
FRANCE**

International Bank Account Number: FR91 3004 1000 0113 7753 1X02 085

Informacji w Paryżu udziela Barbara Kłosowicz, członek *Towarzystwa Opieki nad Polskimi Zabytkami i Grobami Historycznymi we Francji*, która chętnie też oprowadzi zainteresowanych po paryskich cmentarzach:

Kontakt: tel. 33-1-69280129; e-mail: akrz@nerim.fr

Więcej informacji o grobach polskich na cmentarzu Montmartre w Paryżu można znaleźć na stronie internetowej: www.biblioteka.info/mabpz/apel.htm

Opracowanie graficzne: Kosma Jackiewicz